

Hun avlyttet tyske telefoner

- For tyskerne var ikke Sverige nøytralt, men et land de kunne dra gjennom uten å bli bombet av de allierte, sier svenske Elisabeth Ralf.

Afterpostens korrespondent
ELISABETH HOLTE

Stockholm

Som ung kunsthistoriestudent avlyttet denne vevre, aktive damen, som i dag er 77 år og med fast hånd driver et eventyr av et agentur for leker i Stockholm sentrum, tyskere som ringte fra Nord-Norge og hjem til Tyskland og fra Nord-Norge til tysk-okkuperte Finland. Fra 15. april 1940, bare seks dager etter at tyskerne hadde okkupert Danmark og Norge, arbeidet hun i tre år i svensk sikkerhetspolitisk hemmelige avlyttingsentral på televerket i Stockholm.

Nå har hun sett seg lei på såpas hemmelighetskremeri om arkivene fra krigens dager og særlig nei et til å frigi avlyttingsarkivene om den kjente avismannen og Norges-vennen Torgny Segerstedt. Så etter over 50 år forteller hun hva hun hørte med egne ører dengang. Seiv ble hun født i september 1918, to måneder før slutten av 1. verdenskrig.

Første gang jeg fikk mistillit til den svenske nøytraliteten var da jeg avlyttet en tysker som ringte til Berlin fra en tunnel ved Narvik og avga rapport om hvor de britiske styrkene befant seg, sier hun. En annen gang anroppte de Berlin fra Kirkenes og ba om at de snarest, for guds skyld, måtte få flere torpedoer. Fordi en stor bri-

tisk konvoi var underveis.

Den svenske sikkerhetstjenesten og utenriksdepartementet fikk som vanlig A4-utskrift av samtalen, i de sedvanlige pakkene forseglet med rød lakk som ble hentet av en ordonnans. Det ble likevel gitt tillatelse til at et tysk ammunisjonstog kunne passere nordover gjennom Sverige. Det var det toget som ble sprengt på Krylbo stasjon i Sør-Dalarna 14. juli 1941, da over tyve mennesker ble skadet. Offisielt het det at det var et svensk ammunisjonstog som gikk i luften, men etter krigen påtok den svensk-ættede britiske vise-militærattachéen Malcolm Munthe, med sin britisk-norske motstandsgruppe, seg ansvaret for Krylbo-sabotasjen.

STÅR FREM: Etter 50 år forteller Elisabeth Ralf nå hva hun hørte i de årene hun hadde til oppgave å avlytte tyskernes samtaler på leide telefonlinjer i Sverige.

Foto: PRESSENS BILD

”Det er fullstendig latterlig å påstå at Sverige var nøytralt”

- Det er fullstendig latterlig å påstå at Sverige var nøytralt, sier Elisabeth Ralf, men er samtidig takknemlig for at regjeringen klarte å holde landet utenfor krigen. - Sverige var ikke heroisk, men ingen er vel modig når man har en revolver pekende mot seg, og i april dagene 1940 var vi jo helt bedøvet i hodet etter det tyske angrepet på Danmark og Norge, og spurte oss om de skulle komme hit også, sier hun.

Det var jo langfra bare de tyske trosskuttene gjennom Sverige som pågikk, og nøytraliteten var helt fiktiv, sier Elisabeth Ralf. Det ble hun overbevist om allerede de første dagene på jobben i den hemmelige sentralen, med de åtte telefonbordene og rundt 50

linjer på hvert, utstyrt med navn på personene som skulle avlyttes.

Det var ikke bare de svenske telefonlinjene tyskerne hadde leid som ble fanget opp. Alle utenlands-samtaler, som Karl Johan Bernadottes telefoner om sine oljeforretninger, ble avlyttet, men også innenriks-samtaler fra svensker som sosialminister Gustav Möllers kone Else Kleen og den anti-nazistiske forfatterinnen Amelie Posse, som ofte ringte til sin venn prins Eugen. Også den svensk/norsk-talende russiske ambassadøren Aleksandra Kollontaj ble avlyttet, men hun forsnakk seg aldri, forteller Elisabeth Ralf.

- Hver eneste dag ringte tyskerne til hverandre, mellom Narvik og Berlin, mellom Kirkenes og Berlin, forteller hun. Samtalene ble tatt opp på voksruller, og åtte timer om dagen satt hun og skrev, med 17 000 anslag på 30 minutter på skrivema-

TRANSPORT: Foruten våpen og varer, bragte svenske tog også tyske soldater stasjonert i Norge på permisjonsreiser til og fra Tyskland. Her et såkalt «permittenttog» i Sverige i 1944.

”Hver eneste dag ringte tyskerne til hverandre, mellom Narvik og Berlin, mellom Kirkenes og Berlin”

skinen. Midtsommer 1941 hadde de 130 voksruller med avlyttede samtaler liggende på gulvet.

Den hemmelige jobben fikk hun gjennom familieforbindelser, og blant uttrykkene hun måtte oversette

på opptagelsesprøven var den franske versjonen av noe Stalin skulle ha sagt: «Det er en fornøyelse å myrde en fiende og deretter spise en god middag».

Tyskerne var klar over at de ble avlyttet, - Achtung, Feind hört mit! (Forsiktig, fienden lytter!) ble det stadig gjentatt, men det ble snakket temmelig fritt, likevel.

På telefonen hørte Elisabeth Ralf også hvordan tyskerne tok forsyninger fra Nord-Norge til Finland med

og gjennom Nord-Sverige. Men det var ikke bare våpenforsterkninger de bestilte hjemmefra. Det gjaldt også hummer, franske viner og cognac. En annen gang hørte hun at Sverige hadde utlevert en tyveårig østerriksk desertør til de tyske troppene i Finland - og noen dager senere på den tyske telefonen fra Finland til Berlin at han var skutt.

Fra Norge ringte en SS-mann ved navn Rosenblatt opphisset etter at det på en øy var funnet en radiosender

som ble brukt til å sende til England, og forlangte at hele befolkningen i det nærmeste tettstedet skulle skytes. Men Rosenblatt ville alltid at noen skulle skytes, og også de andre tyskerne syntes visst at det var i meste laget.

Av og til var det bra at de avlytterne ikke kunne høre avlytterne. For det manglet ikke komiske episoder, som da Hitlers adjutant en gang ringte til finske feltmarskalk C. G. Mannerheim. Hitler skulle komme til Finland for

å gratulere Mannerheim med hans fødselsdag, og de to skulle blant annet spise middag i marskalkens hermelige jernbanevogn. Adjutanten gjorde det klart at Hitler ikke tålte sigarett-røyk til bords. - Det gir jeg fanden!! Det er jeg som er vert, utbrøt Mannerheim, som også ringte fra sin felt-seng i Finland til Sveits via Sverige og bestilte parfyme og svart farge til barten sin! Da var det vanskelig å holde seg alvorlig på avlyttings-sentralen i Stockholm.